

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/231338,Ewakuacja-plk-Ryszarda-Kuklinskiego.html>
26.02.2026, 20:38

Ewakuacja płk. Ryszarda Kuklińskiego

Szpieg CIA o pseudonimie „Jack Strong”, określany mianem najcenniejszego źródła informacji w obozie sowieckim oraz „pierwszym polskim oficerem w NATO”. W nocy z 7 na 8 listopada 1981 r., płk. Ryszard Kukliński wraz z żoną i dwoma synami został potajemnie wywieziony z Polski przez amerykańskie służby specjalne.

[Tajne służby USA](#)

07.11

Oficer „ludowego” Wojska Polskiego

Ryszard Kukliński urodził się 30 czerwca 1930 r. w Warszawie. W 1946 r. wstąpił do Polskiej Partii Robotniczej, a rok później do Oficerskiej Szkoły Piechoty nr 1 we Wrocławiu. Ukończył ją w 1950 r. w stopniu chorążego. Pierwsze 10 lat służby spędził na przemian w jednostkach liniowych.

W kolejnych latach regularnie doksztalał się, szybko awansował – od podporucznika w 1951 r. do stopnia kapitana w 1955 r. W 1962 r. nawiązał współpracę agenturalną z Wojskową Służbą Wewnętrzną. Długo uchodził za zaufanego człowieka gen. Wojciecha Jaruzelskiego, gen. Czesława Kiszczaaka oraz sowieckich generałów.

W 1964 r. ukończył studia w Akademii Sztabu Generalnego w Rembertowie. Rok wcześniej uzyskał stopień majora. Po ukończeniu studiów Kukliński rozpoczął pracę w Sztabie Generalnym WP. Uczestniczył w planowaniu szkoleń operacyjnych dla kadry dowódczej, opracowywaniu gier wojennych i przygotowywaniu wielkich manewrów. W efekcie czego nawiązał liczne kontakty z generałami armii PRL, ZSRS, NRD i CSRS. Rok później wziął udział w ćwiczeniach „Zima 1964”, podczas których zaprezentowano wyrzutnie rakiet z głowicami jądrowymi. Znajdowały się one w bazach sowieckich na terenie PRL.

W latach 1967–1968 pełnił służbę w Międzynarodowej Komisji Nadzoru i Kontroli w Wietnamie. Po powrocie do Polski przygotowywał m.in. ćwiczenia i plany inwazji wojsk Układu Warszawskiego na Czechosłowację. W 1972 r. został awansowany do stopnia pułkownika.

Jako oficer Zarządu I Sztabu Generalnego poznał wiele tajemnic Ludowego Wojska Polskiego i Układu Warszawskiego, w tym plany wojny napastniczej Układu Warszawskiego przeciwko Zachodowi.

Współpraca z Amerykanami

11 sierpnia 1972 r., podczas rejsu do Holandii, Kukliński po raz pierwszy nawiązał kontakt z Amerykanami. Do rozmowy werbunkowej doszło 18 sierpnia w Hadze. Z początkiem następnego roku amerykańscy „wojskowi” ujawnili swoją rzeczywistą afiliację (CIA) i zaproponowali Kuklińskiemu agenturalny pseudonim „Jack Strong”. Operacja pozyskania „Jacka Stronga” dla CIA uzyskała w 1973 r. kryptonim „Seagull” (z ang. „Mewa”). Dostęp do przekazywanych przez Kuklińskiego informacji mieli prezydent USA i sześciu jego najbliższych współpracowników, nie licząc kilku zaangażowanych w operację pracowników CIA.

W ciągu dziewięciu lat Kukliński przekazał Amerykanom około 40 tys. stron dokumentów dotyczących PRL, ZSRS i UW. Nie pobierał od Amerykanów żadnych honorariów. Ujawnił

sowieckie plany agresji na Europę Środkową, co pomogło państwom NATO przygotować adekwatną odpowiedź. Uważa się, że przekazywane przez płk. Kuklińskiego informacje uchroniły świat przed wybuchem III wojny światowej. Na początku lat 80. uczestniczył też w przygotowaniach planu do wprowadzenia w PRL stanu wojennego.

Ewakuacja Jacka Stronga

W październiku 1981 r. nastąpił przeciek informacji, że CIA posiada informatora na szczycie Sztabu Generalnego WP. Odtąd ryzyko dekonspiracji najważniejszego współpracownika CIA było ogromne. 2 listopada 1981 r. odbyła się narada, podczas której zastępca szefa Sztabu Generalnego WP gen. Jerzy Skalski poinformował o przecieku grupę oficerów, którzy mieli dostęp do ujawnionych informacji, w tym Kuklińskiego. Tego samego dnia pułkownik poinformował żonę o swojej współpracy z CIA. Za jej radą natychmiast przekazał Amerykanom pilną depezę o konieczności natychmiastowej ewakuacji.

Warunki do wywiezienia Kuklińskiego i jego rodziny były bardzo trudne, ponieważ kontrwywiad zwiększył intensywność inwigilacji amerykańskich dyplomatów. W nocy z 7 na 8 listopada 1981 r. pułkownik Kukliński, został potajemnie wywieziony z Polski wraz z żoną i dwoma synami. Operację wywiezienia Kuklińskich za granicę koordynowała komórka CIA działająca w Ambasadzie USA w Warszawie. 11 listopada 1981 r. pułkownik i jego rodzina szczęśliwie wylądowali w USA.

Dla komunistów renegat, dla wolnej Polski bohater

W związku ze zniknięciem Kuklińskiego wszczęto sprawę operacyjnego rozpoznania „Renegat”. W 1984 r. Sąd Warszawskiego Okręgu Wojskowego zdegradował pułkownika do stopnia szeregowego i zaocznie skazał go na karę śmierci. Po upadku komunizmu w Polsce wyrok został w 1990 r. złagodzony do 15 lat więzienia.

W 1995 r. Izba Wojskowa Sądu Najwyższego uchyliła wyrok wobec Kuklińskiego. Podjęte wówczas ponownie śledztwo w jego sprawie zostało umorzone w 1997 r. Prokuratura uznała, że pułkownik działał w stanie wyższej konieczności.

Ryszard Kukliński zmarł 11 lutego 2004 r. w wojskowym szpitalu w Tampa na Florydzie. Urna z prochami pułkownika została 19 czerwca złożona w Alei Zasłużonych na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie.

Kukliński jako pierwszy cudzoziemiec został uhonorowany wysokim odznaczeniem CIA - Distinguished Intelligence Medal.

2 września 2016 r. prezydent RP Andrzej Duda mianował pośmiertnie Ryszarda Kuklińskiego na stopień generała brygady.

Polecamy:

- Krzysztof Pawluczuk, [Ryszard Kukliński. Człowiek, który umknął Moskwie](#)
- Artur Cieślik, [Powinność, nie zdrada](#)
- Filip Frąckowiak, [Generał Kukliński](#)
- IPNtv: [Płk Ryszard Kukliński – cykl Tajemnice wywiadu](#)
- IPNtv: [Ryszard Kukliński, Służba Bezpieczeństwa PRL i jej likwidacja – Historia dla Ciebie odc. 12](#)

[Do bezpłatnego pobrania biograficzna wystawa elementarna Ryszard Kukliński](#), przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Gdańsku.

Zachęcamy również do obejrzenia wykładu Filipa Frąckowiaka pt. [„Między Wschodem a Zachodem. Ryszard Kukliński dla Polski”](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Tajne służby, USA

Artykuł

Ryszard Kukliński - zdjęcie portretowe w mundurze pułkownika. Na klapach munduru odznaka korpusu osobowego wojsk pancernych. Pod lewą kieszenią odznaka prawdopodobnie Akademii Sztabu Generalnego. Fot. AIPN